

Snæblen er fisken med den karakteristiske spidse snude, der kun lever i den danske del af Vadehavsområdet.

Ligesom laks lever og vokser den op i havet, men gyder i de større vandløb.

De første måneder lever yngelen i åens stille vådområder, før den svømmer ud og vokser op i havet.

Snæblen er en af verdens mest truede fisk, og er på EU's liste over dyrearter, der kræver streng beskyttelse – så Danmark har pligt til at forbedre forholdene for fisken. Det sker med 'Snæbelprojektet'.

Snæblens tilbagegang skyldes, at vandløbene blev reguleret, opstemmet, forurenede og på andre måder blev uegnede for snæblen. Kun vandløb med fri passage kan bruges som gydevandløb.

Truet dyreart

I dag er der kun ca. 7.000 snæbler tilbage i Danmark... og dermed i Verden! Derfor er snæblen totalfredet, og fanger man den ved et uheld, skal den straks sættes tilbage i vandet.

At skabe en mere sikker fremtid for snæblen er dyrt. Imidlertid har snæblens overlevelse stor international interesse. Derfor har EU's LIFE-fond - som støtter de truede plante- og dyrearter omfattet af EF's habitatdirektiv - støttet Snæbelprojektet med 60 millioner kr.

Snæblen kan blive op til 60 cm og 10 år. (Foto: Hans Ole Hansen)

Snæbelprojektet medvirker til, at der i Vidå, Ribe Å, Sneum Å og Varde Å bliver:

- Fjernet 13 spærringer. Det giver snæblen adgang til mere end 130 km nye gydestrækninger.
- Udlagt sten og grus til gydning på betydelige strækninger.
- Genskabt og genslynget 30 km vandløb.
- Etableret vådområder, hvor snæblens yngel kan vokse op et par måneder, før den svømmer ud i havet.

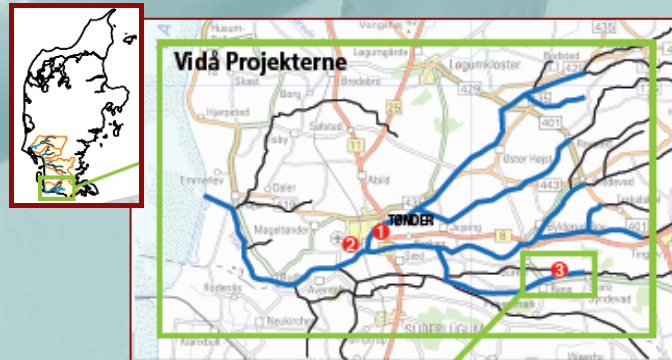
Vidå projekterne

Vidå-systemet er det eneste å-system, der med sikkerhed har haft en bestand af snæbler igennem alle årene. Det skyldes gode gydeforhold i de to store tilløb Grønå og Sønderå, og de store vådområder vest for Tønder.

Vådområderne er helt nødvendige i de første 2-3 måneder af yngelens liv. Uden vådområder vil yngelen blive skyllet ud i Vadehavet, før de er i stand til at klare det salte vand.

I Vidå har Snæbelprojektet skabt:

- 1 Fri passage forbi Bachmanns Mølle i Tønder
- 2 90 ha nye vådområder i Nørresø ved Tønder
- 3 Fri passage forbi Rens Dambrug

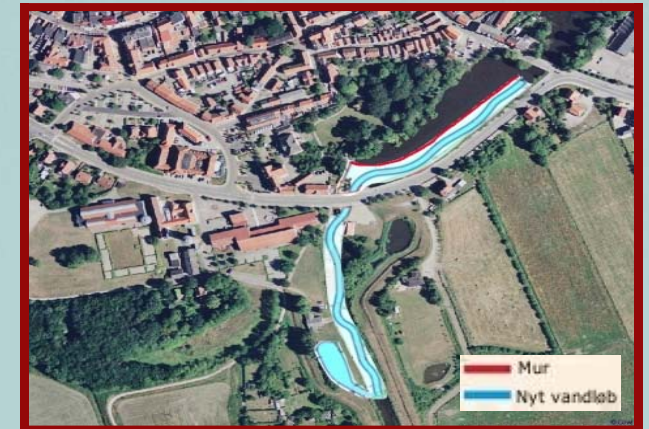
Bachmanns Mølle i Tønder

Siden 1598 har Bachmanns Mølle opstemmet Vidå - og dermed spærret for snæblen.

For at skabe passage for snæblen og samtidig bevare en del af møllesøen og møllebygningen, er der med projektet bygget en ca. 250 m lang mur ned gennem søen. På den nordlige side af muren er søen bevaret, mens der på den sydlige side er konstrueret et nyt vandløb, der kan passeres af snæblen og andre fisk.

Vandet fra møllesøen vil det meste af tiden løbe over muren langs hele dens forløb. Det sikrer en konstant vandfornyelse i søen, og at der ikke sker oversvømmelser ved kraftig vandføring.

Projektet blev afsluttet i august 2009, og allerede i den efterfølgende gydesæson blev der fanget snæbler på gydepladserne oven for Tønder – for første gang i mere end 400 år!

Møllesøen ved Bachmanns Mølle er delt i to af en mur med møllesøen på den ene side og det nye vandløb på den anden.

Den vestlige del af det nye Nørresø vådområde med Tønder i baggrunden. Billedet er taget om sommeren med meget lidt vand i åen. Om vinteren er hele området oversvømmet. Foto: Gerd Müller.

Nørresø syd for Tønder

I dag fremstår Nørresø som et vådområde med de lavvandede og stillestående områder, der er så vigtige for snæbel-ynglens første måneder.

Før sommeren 2009 lå å-digerne både nord og syd for Vidåen helt tæt på åen, så den ikke kunne oversvømme de omkringliggende marker. Vådområdet er opstået ved at flytte å-digerne væk fra åen, så den nu kan oversvømme op til 90 ha mellem digerne.

Digerne er meget vigtige her i det flade marsklandskab for at beskytte mod oversvømmelse. Digerne giver også fantastiske muligheder for at opleve det nye vådområde – specielt fuglelivet kan nydes fra en gåtur på digerne.

Det nye 90 ha vådområde, Nørresø. Pilene viser hvor hovedløbet er. Der vil der altid løbe vand - også i tørre perioder.

Rens Dambrug i Rens

Projektet ved Rens Dambrug blev gennemført i sommeren 2008. Med projektet kan snæblen og andre fisk igen komme forbi dambruget og videre op i Sønderå.

Indtil 2005 blev dambruget drevet med jord-damme og vand fra åen. For at lede vandet ind i dammene var det nødvendigt at opstemme åen. Fiskene i Sønderå kunne derfor ikke komme forbi dambruget.

I 2005 blev dambruget ombygget med beton-damme, og der anvendes nu udelukkende grundvand. Dermed blev opstemningen overflødig, og åen kunne lægges tilbage i dens oprindelige løb, så fiskene igen kan passere frit forbi dambruget.

LIFE er EU's tilskudsordning til miljø- og naturområdet. LIFE-Natur støtter bl.a. projekter, under det europæiske netværk af beskyttede naturområder, kaldet Natura 2000. Læs mere på: www.ec.europa.eu/life

Natura 2000 er et økologisk netværk af beskyttede naturområder i EU. Læs mere på: www.blst.dk/natura2000plan

Se mere om Snæbel-projektet på: www.snaebel.dk

Grafisk tilrettelæggelse: Hans Ole Hansen, Skov- og Naturstyrelsen. Forsidefoto: Ribe Amt. Udgivet 07/2010

Snæbel - Projektet i Vidåen

Miljøministeriet

Skov- og
Naturstyrelsen,
Vadehavet

